

Usnesení velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 8. 11. 2023, sp. zn. 31 Cdo 1468/2023, ECLI:CZ:NS:2023:31.CDO.1468.2023.1

Číslo: 73/2024

Právní věta:

Je-li tříčlenný senát Nejvyššího soudu, jemuž byla věc přidělena podle rozvrhu práce Nejvyššího soudu k projednání a rozhodnutí, vázán právním názorem obsaženým pro poměry dané věci ve zrušujícím nálezu Ústavního soudu, není to důvodem pro předložení věci velkému senátu příslušného kolegia Nejvyššího soudu bez zřetele k tomu, že dodržení závazného právního názoru Ústavního soudu způsobí rozpor v rozhodovací praxi tříčlenných senátů Nejvyššího soudu. To platí bez zřetele k tomu, zda jde o závazný právní názor o hmotném právu, nebo o závazný právní názor o procesním právu.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 08.11.2023

Spisová značka: 31 Cdo 1468/2023

Číslo rozhodnutí: 73

Číslo sešitu: 8

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Zákonný soudce

Předpisy: § 19 zákona č. 6/2002 Sb.
§ 20 zákona č. 6/2002 Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud k dovolání žalobce proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 16. 3. 2021, sp. zn. 1 Cmo 167/2013, rozhodl o přikázání věci k projednání a rozhodnutí senátu 23 Cdo.

1. Rozsudkem ze dne 1. 3. 2013, č. j. 14 Cm 41/2010-313, Městský soud v Praze:

[1] Zamítl žalobu, kterou se žalobce (I. spol. s r. o.) domáhal vůči žalovanému (České poště, s. p.) zaplacení částky 35.631.784 Kč s příslušenstvím (představovaným zákonným úrokem z prodlení z dlužné částky za dobu od 14. srpna 2009 do zaplacení) [bod I. výroku].

[2] Rozhodl o vzájemné žalobě tak, že žalobci uložil zaplatit žalovanému částku 7.598.338,35

Kč s příslušenstvím (představovaným zákonným úrokem z prodlení z dlužné částky za dobu od 14. srpna 2009 do zaplacení) [bod III. výroku].

[3] Rozhodl o soudním poplatku (bod II. výroku) a o nákladech řízení (bod IV. výroku).

2. K odvolání žalobce Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 28. 1. 2014, č. j. 1 Cmo 167/2013-419:

[1] Zrušil rozsudek soudu prvního stupně v bodech I., III. a IV. výroku a věc mu potud vrátil k dalšímu řízení (první výrok).

[2] Potvrdil rozsudek soudu prvního stupně v bodu II. výroku (druhý výrok).

3. K dovolání žalovaného Nejvyšší soud rozsudkem ze dne 28. 4. 2016, č. j. [23 Cdo 2741/2014-450](#) [který je (stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže) dostupný i na webových stránkách Nejvyššího soudu], změnil usnesení odvolacího soudu ze dne 28. 1. 2014 v prvním výroku tak, že rozsudek soudu prvního stupně se potvrzuje ve výroku o zamítnutí žaloby.

4. K ústavní stížnosti žalobce Ústavní soud nálezem ze dne 27. 3. 2018, sp. zn. [III. ÚS 2551/16](#) [který je (stejně jako další rozhodnutí Ústavního soudu zmíněné níže) dostupný i na webových stránkách Ústavního soudu], zrušil rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2016 (druhý výrok).

5. Usnesením ze dne 11. 2. 2020, č. j. [23 Cdo 1383/2018-483](#), Nejvyšší soud zrušil usnesení odvolacího soudu ze dne 28. 1. 2014 v té části prvního výroku, která se týkala bodu I. výroku rozsudku soudu prvního stupně a věc potud vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

6. Rozsudkem ze dne 16. 3. 2021, č. j. 1 Cmo 167/2013-512, pak odvolací soud potvrdil rozsudek soudu prvního stupně v bodu I. výroku (první výrok), s tím, že věc se vrací soudu prvního stupně „k dalšímu pokračování řízení“ (druhý výrok).

7. Dovolání žalobce proti rozsudku odvolacího soudu ze dne 16. 3. 2021 odmítl Nejvyšší soud usnesením ze dne 16. 12. 2021, č. j. [23 Cdo 2287/2021-563](#).

8. K ústavní stížnosti žalobce Ústavní soud nálezem ze dne 29. 9. 2022, sp. zn. [I. ÚS 543/22](#), zrušil usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 12. 2021 (druhý výrok).

9. Tříčlenný senát č. 23, který měl podle platného rozvrhu práce Nejvyššího soudu dovolání žalobce proti rozsudku odvolacího soudu ze dne 16. 3. 2021 znovu projednat a rozhodnout o něm, pak usnesením ze dne 26. 4. 2023, č. j. [23 Cdo 3124/2022-592](#), postoupil věc [podle § 20 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů] velkému senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu (dále též jen „velký senát“). Postoupení odůvodnil tím, že při vázanosti závěry nálezu Ústavního soudu ze dne 29. 9. 2022 dospěl při posouzení otázky zachování tzv. totožnosti skutku k právnímu názoru odlišnému od toho, který byl vyjádřen v označených rozhodnutích Nejvyššího soudu a podle kterého nároky na plnění odvozené od smluvních ujednání mají svůj vlastní skutkový základ odlišný od nároků na náhradu škody.

10. Velký senát se pak zabýval podmínkami, za kterých může postoupenou věc projednat a rozhodnout o ní, přičemž pro tyto účely měl za rozhodná následující ustanovení zákona o soudech a soudcích [v aktuálním (rozhodném) znění]:

kolegií (dále jen „velký senát“) rozhoduje jen tehdy, jestliže jim byla věc postoupena podle § 20.

(...)

§ 20

(1) Dospěl-li senát Nejvyššího soudu při svém rozhodování k právnímu názoru, který je odlišný od právního názoru již vyjádřeného v rozhodnutí Nejvyššího soudu, postoupí věc k rozhodnutí velkému senátu. Při postoupení věci svůj odlišný názor zdůvodní.

(2) Jde-li o právní názor o procesním právu, ustanovení odstavce 1 neplatí, ledaže senát jednomyslně dospěl k závěru, že řešená procesní otázka má po právní stránce zásadní význam.

(3) Odstavce 1 a 2 neplatí, byl-li odlišný právní názor již vysloven ve stanovisku Nejvyššího soudu, zaujatému podle § 14 odst. 3.

11. V takto ustaveném právním rámci velký senát především poukazuje na to, že Nejvyšší soud vysvětlil ve stanovisku svého pléna ze dne 14. 9. 2011, [Plsn 1/2011](#), uveřejněném pod číslem 1/2012 Sb. rozh. obč. (dále též jen „stanovisko pléna Nejvyššího soudu“), že velký senát příslušného kolegia Nejvyššího soudu má právo i povinnost posoudit, zda jsou splněny zákonné podmínky k tomu, aby mu byla věc postoupena k projednání a rozhodnutí, dodává, že postup předpokládaný ustanovením § 20 odst. 1 a 2 zákona o soudech a soudcích se uplatní jen tehdy, jde-li skutečně o právní názor, který je odlišný od právního názoru již vyjádřeného v rozhodnutí Nejvyššího soudu. Následně Nejvyšší soud v onom stanovisku uzavřel, že nejsou-li splněny podmínky uvedené v § 20 zákona o soudech a soudcích a byla-li věc přesto postoupena velkému senátu příslušného kolegia Nejvyššího soudu, rozhodne tento senát o jejím přikázání příslušnému (tříčlennému) senátu k projednání a rozhodnutí.

12. V rozsudku velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. 6. 2012, sp. zn. [31 Cdo 2805/2011](#), uveřejněném pod číslem 121/2012 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 121/2012“), pak Nejvyšší soud uzavřel, že rozpory v rozhodovací činnosti Nejvyššího soudu přísluší řešit velkému senátu příslušného kolegia Nejvyššího soudu; prosté převzetí názoru Ústavního soudu tříčlenným senátem Nejvyššího soudu ke sjednocení rozhodování nepostačuje. Tento závěr přijal při řešení situace, ve které jeden z tříčlenných senátů občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu tím, že do svého rozhodnutí převzal právní názor obsažený v nálezu Ústavního soudu (který se týkal jiné věci), založil rozpor s dříve vydanými rozhodnutími jiných tříčlenných senátů občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu. Nejvyšší soud tak měl za správný postup, jímž mu po zjištění takto vzniklého rozporu v rozhodovací praxi tříčlenných senátů občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu příslušný tříčlenný senát předložil věc k projednání a rozhodnutí podle § 19 a § 20 zákona o soudech a soudcích.

13. V rozsudku velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 14. 4. 2021, sp. zn. [31 Cdo 38/2021](#), se Nejvyšší soud zabýval zčásti odlišnou situací (než o jakou šlo v [R 121/2012](#)). Příslušný tříčlenný senát občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu totiž předložil věc velkému senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu k projednání a rozhodnutí s vědomím, že je pro ni (přímo) vázán právním názorem Ústavního soudu (jenž nálezem zrušil jeho předchozí rozhodnutí v oné věci), který ale založí rozpor s dosavadní rozhodovací praxí tříčlenných senátů občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu. Velký senát v oné situaci dospěl k závěru, že mu věc náleží projednat a rozhodnout o ní, když podmínky k tomu, aby byla věc postoupena k projednání a rozhodnutí velkému senátu, jsou splněny vždy, když Ústavní soud rozhodl o právní otázce odchylně od dosavadní ustálené rozhodovací praxe Nejvyššího soudu v dané otázce. Jinak řečeno, jsou splněny tehdy, když z kasačního nálezu Ústavního soudu pro procesní

„malý“ senát vyplývá přesvědčivost odchylného právního názoru Ústavního soudu, která by jej vedla k překonání původního názoru Nejvyššího soudu projeveného dosavadním ustáleným rozhodováním.

14. Při respektu k závěrům [R 121/2012](#) nicméně velký senát v této věci dospěl při zkoumání podmínek, za kterých může postoupenou věc projednat a rozhodnout o ní, k závěru odlišnému od závěrů rozsudku velkého senátu sp. zn. [31 Cdo 38/2021](#).

15. Z ustanovení § 20 zákona o soudech a soudcích se podává, že podmínky pro postoupení věci k projednání a rozhodnutí příslušnému senátu kolegia se liší podle toho, zda jde o právní názor o hmotném právu nebo o právní názor o procesním právu.

16. Tam, kde příslušný tříčlenný senát Nejvyššího soudu dospěl při svém rozhodování k právnímu názoru o procesním právu, který je odlišný od právního názoru o procesním právu již vyjádřeného v rozhodnutí Nejvyššího soudu, jsou totiž předpoklady pro to, aby věc projednal a rozhodl o ní velký senát příslušného kolegia Nejvyššího soudu (na základě jejího postoupení tříčlenným senátem Nejvyššího soudu) splněny jen tehdy, jestliže tříčlenný senát Nejvyššího soudu „jednomyslně“ dospěl k závěru, že řešená procesní otázka „má po právní stránce zásadní význam“ (§ 20 odst. 2 zákona o soudech a soudcích). Jinak (zjednodušeně) řečeno, tříčlenný senát může přijmout rozhodnutí založené na názoru o procesním právu, který je odlišný od právního názoru o procesním právu již vyjádřeného v rozhodnutí Nejvyššího soudu, jestliže nedosáhl jednomyslné shody na postoupení věci velkému senátu příslušného kolegia. Oproti tomu rozhodnutí založené na názoru o hmotném právu, který je odlišný od právního názoru o hmotném právu již vyjádřeného v rozhodnutí Nejvyššího soudu, nelze přijmout (nejde-li o výjimku podle § 20 odst. 3 zákona o soudech a soudcích) jinak než prostřednictvím velkého senátu příslušného kolegia Nejvyššího soudu (srov. § 20 odst. 1 zákona o soudech a soudcích).

17. V právním rámci nastaveném způsobem popsáním v odstavci 16. shora má velký senát především za to, že tříčlenný senát Nejvyššího soudu tím, že o dovolací věci rozhodne podle právního názoru obsaženého ve zrušujícím nálezu Ústavního soudu vydaném (a závazném) přímo pro poměry věci, která mu byla předložena s dovoláním, nekoná v rozporu s ustanovením článku 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (podle které nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci) ani tehdy, jestliže tímto svým rozhodnutím založí rozpor s dosavadní rozhodovací praxí tříčlenných senátů Nejvyššího soudu (nebo dokonce rozpor s dosavadní rozhodovací praxí velkého senátu příslušného kolegia).

18. Může-li tříčlenný senát Nejvyššího soudu o dovolací věci rozhodnout podle právního názoru o hmotném právu obsaženého ve zrušujícím nálezu Ústavního soudu vydaném (a závazném) přímo pro poměry věci, která mu byla předložena s dovoláním, byť tím založí rozpor s dosavadní rozhodovací praxí tříčlenných senátů Nejvyššího soudu (nebo dokonce rozpor s dosavadní rozhodovací praxí velkého senátu příslušného kolegia), pak ovšem nejsou splněny předpoklady pro postoupení věci k projednání a rozhodnutí velkému senátu příslušného kolegia Nejvyššího soudu.

19. V této souvislosti velký senát znovu připomíná závěr stanoviska pléna Nejvyššího soudu, podle kterého ustanovení § 20 odst. 1 a 2 zákona o soudech a soudcích je podkladem pro odnětí věci zákonným soudcům, kteří jsou členy tříčlenného senátu, jemuž byla věc přidělena podle rozvrhu práce, a pro projednání a rozhodnutí této věci soudci, kteří jsou členy velkého senátu příslušného kolegia Nejvyššího soudu.

20. Může-li tříčlenný senát Nejvyššího soudu rozhodnout v dané dovolací věci odchylně od dosavadní rozhodovací praxe tříčlenných senátů Nejvyššího soudu (nebo dokonce odchylně od dosavadní rozhodovací praxe velkého senátu příslušného kolegia) proto, že „musí“ respektovat právní názor o hmotném právu obsažený ve zrušujícím nálezu Ústavního soudu vydaném (a závazném) přímo pro

poměry oné věci, pak to znamená, že není důvod pro změnu zákonných soudců. Podle § 20 odst. 1 zákona o soudech a soudcích se totiž postupuje jen tehdy, jestliže tříčlenný senát Nejvyššího soudu nemůže o otázce hmotného práva sám vydat odchylné rozhodnutí.

21. Jestliže tříčlenný senát Nejvyššího soudu postoupí věc velkému senátu příslušného kolegia Nejvyššího soudu proto, že jednomyslně dospěl k závěru, že řešená procesní otázka „má po právní stránce zásadní význam“ (§ 20 odst. 2 zákona o soudech a soudcích), pak velký senát příslušného kolegia Nejvyššího soudu má právo i povinnost posoudit (a v intencích závěrů stanoviska pléna Nejvyššího soudu takto zkoumat splnění zákonných podmínek postoupení věci), zda ona procesní otázka vskutku „má po právní stránce zásadní význam“. Předpoklad, že procesní otázka „má po právní stránce zásadní význam“, musí být splněn především ve vztahu k předkládané věci (pro její poměry) [srov. obdobně (ke stejnému sousloví při výkladu § 237 o. s. ř. ve znění účinném do 31. 12. 2012) např. též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2011, sen. zn. [29 NSČR 66/2011](#), uveřejněné pod číslem 34/2012 Sb. rozh. obč.]. Z tohoto pohledu však nemůže mít „po právní stránce zásadní význam“ procesní otázka, která pro věc předkládanou velkému senátu příslušného kolegia již byla závazně vyřešena (zrušujícím nálezem Ústavního soudu vydaným přímo pro poměry oné věci).

22. Jinak řečeno (shrnuto), je-li tříčlenný senát Nejvyššího soudu, jemuž byla věc přidělena podle rozvrhu práce Nejvyššího soudu k projednání a rozhodnutí, vázán právním názorem obsaženým pro poměry dané věci ve zrušujícím nálezu Ústavního soudu, není to důvodem pro předložení věci velkému senátu příslušného kolegia Nejvyššího soudu bez zřetele k tomu, že dodržení závazného právního názoru Ústavního soudu způsobí rozpor v rozhodovací praxi tříčlenných senátů Nejvyššího soudu. To platí bez zřetele k tomu, zda jde o závazný právní názor o hmotném právu, nebo o závazný právní názor o procesním právu. Opačný závěr formulovaný v rozsudku velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu sp. zn. [31 Cdo 38/2021](#) má velký senát za nadále nepoužitelný.

23. Velký senát tedy pro poměry této věci uzavírá, že nejsou splněny podmínky, za kterých může postoupenou věc projednat a rozhodnout o ní; proto ji přikazuje k projednání a rozhodnutí (zpět) tříčlennému senátu č. 23.